

PROGRAM

MIĘDZYNARODOWA
KONFERENCJA NAUKOWA

Toruń, 12–14 V 2016

DAWNE FORTYFIKACJE

DLA
TURYSTYKI • REKREACJI • KULTURY

Zarządzanie i zagospodarowanie
z wykorzystaniem środków UE

ORGANIZATORZY

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego
Kujawsko-Pomorska Organizacja Turystyczna
Komisja Architektury Militarnej Polskiego Komitetu
Narodowego ICOMOS
Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy
Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego
w Bydgoszczy
Towarzystwo Przyjaciół Fortyfikacji
im. Adama Freytaga w Toruniu
Towarzystwo Opieki nad Zabytkami, Oddział Toruński

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

kujawsko-
pomorskie
konstellacje
dobrych miejsc

Publik Komitetu Narodowy
Wspierający Międzynarodowy Związek
ICOMOS

MO:
MUZEUM
OKRĘGOWE
w Bydgoszczy

Towarzystwo Przyjaciół Fortyfikacji
oddz. im. Adama Freytaga w Toruniu

Oddział Toruński

DZIEŃ 1

Czwartek 12 maja 2016

Gmach Urzędu Marszałkowskiego (Plac Teatralny 2)

SESJA I

15:20–19:00

**Ochrona, konserwacja i rewitalizacja dzieł fortyfikacji
nowożytnych w Polsce 1966–2016 – retrospekcja
50 lat dokonań**

- ◆ Powitanie uczestników – cel konferencji, otwarcie / **Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotr Całbecki**
- ◆ Powitanie uczestników – charakterystyka problematyki, otwarcie / **Prezes PKN ICOMOS**
- ◆ Ochrona i wykorzystanie zabytkowych fortyfikacji z perspektywy minionego 50-lecia / **Piotr Molski**
- ◆ Metoda Janusza Bogdanowskiego w badaniach krajobrazu warownego i jej skuteczność w rewitalizacji zespołów fortyfikacyjnych / **Jadwiga Wielgus, Krzysztof Wielgus**
- ◆ Rewitalizacja i reintegracja fortyfikacji – specyfika konserwatorska w obszarach silnej presji inwestycyjnej / **Cezary Głuszek**

16:50–17:10 – przerwa kawowa

- ◆ Zespoły fortyfikacji nowożytnych i nowszych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego – zasób, stan, wykorzystanie militarne – po-wykorzystanie współczesne / **Lech Narębski, Kamil Tomczyk**
- ◆ Revitalization of fortress Kiliya – perspective for future development of regional town / **Yuliia Frolova**
- ◆ The changing rules in heritage sites: the impact of EU funds to fortified places in Kaunas (Lithuania) / **Ingrida Veliutė**
- ◆ Projekt Związku Gmin Fortecznych Twierdzy Przemysł pn. „Zagospodarowanie zespołu zabytkowego Twierdzy Przemysł w celu udostępnienia dla turystyki kulturowej, etap I” – przygotowanie i realizacja / **Beata Kot**
- ◆ „Karta Fortyfikacji Historycznych” – inicjatywa Komisji Architektury Militarnej PKN ICOMOS / **Grzegorz Bukal**
- ◆ **DYSKUSJA**

19:00–20:00 – kolacja (bufet)

20:00–21:30 – spacer po Zespole Staromiejskim:
fortyfikacje pierścienia wewnętrznego Twierdzy Toruń

DZIEŃ 2

Piątek 13 maja 2016

Fort IV (ul. Chrobrego 86)

SESJA II

9:00–10:10

**Możliwości dofinansowania środkami UE z nowej
perspektywy finansowej, na cele zagospodarowania
dawnych fortyfikacji**

- ◆ Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014–2020 i inne źródła: dziedzictwo kulturowe w programach Interreg; Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020; Fundusz pożyczkowy i poręczeniowy / **Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego**
- ◆ Wsparcie opieki nad zabytkami z dofinansowaniem ze środków RPO w działaniu 4.4, w oparciu o ustawę z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami / **Monika Butowska, DKiDN**
- ◆ Możliwości uzyskania wsparcia na ochronę zabytków w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich / **Violetta Witkowska, DROW**
- ◆ **DYSKUSJA**

10:10–10:30 – przerwa kawowa

SESJA III

10:30–13:00

**Założenia i dzieła fortyfikacyjne – rewitalizacja,
finansowanie**

- ◆ Reintegracja krajobrazu warownego – Twierdza Zamość i in. / **Jan Janczykowski**
- ◆ Renesansowe miasto Zamość – wygodne dla mieszkańców, atrakcyjne dla turystów. Zrealizowany projekt renowacji fortyfikacji staromiejskich / **Jan Wrana, Agnieszka Fitta-Spelina**
- ◆ Twierdza Srebrna Góra – ochrona, zagospodarowanie i zarządzanie w latach 2004–2016 / **Krzysztof Niebora, Grzegorz Basiński**

11:30–11:50 – przerwa kawowa

- ◆ Znaczenie i rola zewnętrznych środków pomocowych w ratowaniu i rewitalizacji fortyfikacji na przykładzie Twierdzy w Srebrnej Górze / **Patryk Wild**
- ◆ Forteczne Parki Kulturowe – co dalej ... / **Lidia Klupsz**

- ◆ Rewaloryzacja fortów krakowskich z uwzględnieniem środków zewnętrznych / **Halina Rojkowska-Tasak**
- ◆ Pomiedzy kontemplacją a dyskursem publicznym. Krakowski Fort Bronowice – przestrzeń dla Akademii Sztuk Pięknych / **Jolanta Ewartowska, Alicja Duzel-Bilińska, Grzegorz Biliński**
- ◆ Rewitalizacja X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej / **Agnieszka Kuźmińska**
- ◆ **DYSKUSJA**

13:10–14:40 – zwiedzanie Fortu IV (pokaz jak Fort IV jest prezentowany turystom) / obiad

SESJA IV **14:40–16:20**

Zarządzanie obiektami pofortecznymi

- ◆ Zarządzanie obiektami byłej twierdzy Kraków przez Zarząd Budynków Komunalnych w Krakowie / **Sławomir Matys**
- ◆ Centrum Hewelianum – Fort Góry Gradowej, zarządzanie nowożytnymi fortyfikacjami na przykładzie Miasta Gdańska / **Przemysław Piotr Guzow**
- ◆ Zarządzanie zabytkowym zespołem fortecznym Twierdzy Boyen z perspektywy jednostki samorządu terytorialnego / **Arkadiusz Połojarski, Jacek Markowski**
- ◆ Prace remontowe i późniejsza eksploatacja fortów północnej rokadę Twierdzy Przemysł / **Jacek Włodarczyk**
- ◆ **DYSKUSJA**

16:00–16:20 – przerwa kawowa

SESJA V **16:20–17:30**

Wybrane problemy rewaloryzacji zabytkowych fortyfikacji

- ◆ Współczesne uwarunkowania projektowe w adaptacji obiektów pofortecznych / **Marcin Górski**
- ◆ O potrzebie zrównoważonego kształtowania zieleni na zabytkowych fortyfikacjach z przełomu XIX/XX w – teoria a praktyka / **Katarzyna Pałubska, Łukasz Pardela**
- ◆ Zagospodarowanie terenów zieleni w obrębie zespołów pofortecznych wg Planu Zarządzania Krajobrazem (LMP) dla miasta Torunia i w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego / **Anna Karmienko, Katarzyna Wiklendt**

17:10–17:30 – przerwa kawowa

SESJA VI **17:30–20:00**

Turystyka forteczna

- ◆ Turysta na fortach ver. 3.0 – Kim jest? Czego szuka? Gdzie go znajdziemy? / **Paweł Bukowski**
- ◆ Czynny obiekt wojskowy w roli zabytkowej atrakcji turystycznej. Prawne podstawy funkcjonowania / **Sławomir Kosmala**
- ◆ Szlak Fortyfikacji Mazurskich – doświadczenia samorządów w zakresie projektowania, finansowania, zarządzania, promocji oraz komercjalizacji tematycznego szlaku turystycznego / **Robert Kempa**
- ◆ Szlak Konfederatów Barskich teraźniejszość i perspektywy / **Magdalena Trafas-Wołoszyn**
- ◆ Prezentacja – promocja firmy Bateria Vineta w Świnoujściu jako produkt turystyczny / **Piotr Piwowarczyk, Dariusz Krzywda**
- ◆ **DYSKUSJA**

20:30 – uroczysta kolacja w Forcie IV

DZIEŃ 3 **Sobota 14 maja 2016**

Bydgoszcz / Toruń

9:00 – wyjazd do Bydgoszczy

SESJA VII / KOŃCOWA **10:00–14:10**

Muzea w obiektach po-militarnych – muzealnictwo wojskowe i fortyfikacje. Podsumowanie obrad

- ◆ Zwiedzanie oddziału Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy – Centrum techniki wojennej DAG Fabrik Bromberg EXPLOSEUM wycieczka w grupach 20/25 os.
- ◆ Tajemnica ukryta w betonie – Historia. Architektura. Muzeum (EXPLOSEUM - Oddział Muzeum Okręgowego im. L. Wyczółkowskiego w Bydgoszczy) / **Andrzej Borsuk**

11:50–12:10 – przerwa kawowa

- ◆ Współistnienie dziedzictwa kulturowego z naturalnym. Praktyka dnia codziennego w Twierdzy Wisłoujście / **Katarzyna Krawczyk**

- ◆ Twierdza Kostrzyn – bilans działań i widoki na przyszłość / **Marcin Wichrowski**
- ◆ Wały von Plauena – dzieje kształtowania przestrzeni dla działalności edukacyjnej Muzeum Zamkowego w Malborku / **Janusz Hochleitner, Bernard Jesionowski**
- ◆ Muzealnictwo wojskowe jako partner gospodarzy zabytkowych fortyfikacji / **Mirosław Giętkowski**
- ◆ Forteczne muzeum rozproszone w krajobrazie górskim / **Anna Staniewska**
- ◆ **DYSKUSJA I PODSUMOWANIE KONFERENCJI**

14:30 – Muzeum Wojsk Lądowych: ekspozycja sprzętu ciężkiego (Osowa Góra) + grochówka z wkładką

17:00 – wyjazd z Bydgoszczy, powrót do Torunia

Niedziela 15 maja 2016

część turystyczna konferencji

9:00– ok. 14:00 – spacer po Twierdzy Toruń

- ◆ **Trasa I:** południowy front Twierdzy / „Skansen Fortyfikacji Pancernych” (Bateria AB-IV, Bateria SLB) / Bateria Pancerna Haubic 4x15 cm / Fort XIV / ognisko
- ◆ **Trasa II:** Fort I (fort pancerny z integralną baterią haubic 21 cm) i obszar grupy warownej Fortu I / przejazd na Fort XIV / ognisko
- ◆ grupy: piesza, samochodowa; prowadzenie: TPF, TOnZ Toruń
- ◆ Fort XIV jako (nowoczesny) przykład interdyscyplinarnego zagospodarowania obiektów fortecznych oraz krajobrazu (terenu) fortecznego. Prezentacja i wystawa plansz projektu / **Katarzyna Kozieł, Marcin Sajdak, Przemysław Gawęda**
- ◆ Fort XIV: Wystawa – prezentacja kolekcji broni strzeleckiej indywidualnej i zespołowej, od końca XIX wieku do I wojny światowej / **Marian Chojnowski**

Komitet Organizacyjny Konferencji:

**Lech Narębski / Mirosław Giętkowski / Adam Kowalkowski
Marcin Orłowski**